

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-111>

УДК 330.3+339

ЗАГРОЗИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THREATS TO THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL POTENTIAL IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC ACTIVITY

Монастирський Юрій Романович

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6908-3816>

Monastyrskiy Yurii

Lviv Polytechnic National University

У статті доведено, що розвиток промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності зіштовхується з різноманітними викликами та загрозами, що вимагають глобальної кооперації, інновацій та адаптації. Стаття присвячена ідентифікуванню загроз розвитку промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності, серед яких виокремлено технологічні зміни, зміни в міжнародній торгівлі, екологічні обмеження, політична та економічна нестабільність, інтелектуальна власність, робоча сила, кібербезпека. Обґрунтовано, що для ефективного вирішення згаданих викликів та мінімізації потенційних загроз необхідна координована діяльність на міжнародному рівні, інвестиції в інновації та технології, а також розробка гнучких стратегій, які зможуть адаптуватися до швидкозмінних умов глобальної економіки.

Ключові слова: розвиток, промисловий потенціал, глобалізація, міжнародна економічна діяльність, загрози.

The article is devoted to the identification of threats to the development of industrial potential in the conditions of international economic activity. Among such threats are technological changes, changes in international trade, environmental restrictions, political and economic instability, intellectual property, labor force, cyber security. Technological changes, on the one hand, contribute to increased productivity and efficiency, but on the other hand, they pose challenges to the industry in adapting to new working conditions and training personnel. Changes in international trade can both facilitate access to new markets and create barriers through trade barriers and protectionist policies. It has been proven that environmental restrictions are an important incentive for "green" innovations, but require significant investments in environmentally friendly technologies and adaptation to new regulatory requirements. Political and economic instability creates uncertainty that affects investment decisions and can inhibit industry development due to business risks. It is substantiated that intellectual property issues are of crucial importance for ensuring the competitiveness of industry, but the protection of intellectual property rights on an international scale remains a difficult task. Workforce challenges, including brain drain, changing skill requirements and demographic changes, require companies and governments to take proactive steps to attract and retain talent and adapt education programs. In the context of cyber security, the increasing reliance on digital technologies makes the industrial sector vulnerable to cyberattacks, which can have serious consequences for production and national security. Accordingly, ensuring cyber security becomes a priority for maintaining the stability of industrial development. In general, to effectively solve the mentioned challenges and minimize potential threats, coordinated activities at the international level, investments in innovation and technology, and the development of flexible strategies that can adapt to the rapidly changing conditions of the global economy are necessary.

Keywords: development, industrial potential, globalization, international economic activity, threats.

Постановка проблеми. Глобалізація впливає на економіку кожної країни, зокрема на розвиток її промислового потенціалу. Вона характеризується зростанням міжна-

родної торгівлі, інтеграцією ринків, обміном технологіями та капіталом на глобальному рівні. З одного боку, глобалізація відкриває нові можливості для компаній, дозволяючи

їм виходити на нові ринки, знижувати виробничі витрати через аутсорсинг та офшоринг, а також сприяє інноваційному розвитку завдяки обміну знаннями і технологіями. У той же час, глобалізація несе в собі значні виклики та загрози для промислового розвитку, особливо для економік, які мають низький рівень конкурентоспроможності. Виконані дослідження підкреслюють важливість адаптації до швидких змін у глобальному економічному середовищі, яка вимагає розробки ефективних стратегій, які б враховували ці глобальні виклики, з метою забезпечення сталого розвитку промислового потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Огляд літературних джерел виявив широкий спектр наукових праць, які досліджують загрози та виклики розвитку промислового потенціалу в контексті міжнародної економічної діяльності. Так, Булатова О. В. і Федоров Е. В. аналізують сучасні підходи вчених до визначення сутності таких категорій, як "виклик", "загроза", "ризик" в контексті формування національної економічної безпеки, вказуючи на важливість міжнародної співпраці у протидії загрозам економічній безпеці [1]. Ibeh K. і Davies S. висвітлюють сучасні виклики у міжнародному бізнесі, акцентуючи на таких питаннях, як зміна клімату, міжнародний тероризм, питання безпеки, глобальна фінансова криза, корупція та інтелектуальна власність, що мають значний вплив на бізнеси, що діють на міжнародному рівні [2]. Чепеленко А. М. досліджує сучасні тенденції в економічній безпеці в контексті швидких змін у глобальних можливостях та ризиках через неефективне та невідповідальне використання ресурсів, впливу змін клімату, урбанізації та зростання населення на моделювання майбутнього глобального попиту на ресурси [3]. Haney A. вивчає зв'язок між інтерпретацією загроз та інноваціями в контексті зміни клімату, розглядаючи етичні механізми, які позитивно медіують відносини між сприйняттям загроз та інноваційною активністю [4]. Chiu A і Yong G. зосереджуються на потенціалі індустріальної екології в країнах Азії, обговорюючи можливість розвитку стратегії еко-індустріального розвитку для цих країн із використанням SWOT-аналізу [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Огляд літератури підкреслює складність і багатогранність викликів, з якими стикаються країни у розвитку свого промислового потенціалу в умовах глобалізованої економіки. Не повною мірою

систематизованим залишається перелік загроз розвитку промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності та формування інтегрованого підходу до розробки стратегій економічного розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є виокремлення загроз розвитку промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності та формування стратегій, які б враховували ці глобальні виклики, з метою забезпечення сталого розвитку промислового потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності супроводжується низкою загроз і викликів, які можуть мати значний вплив на ефективність і стабільність економік країн. По-перше, зростаюча конкуренція від транснаціональних корпорацій може витіснити місцеві підприємства з ринку, оскільки вони не можуть конкурувати за ціною або якістю. Наприклад, місцеві виробники в країнах, що розвиваються, часто не можуть конкурувати з імпортованими товарами, що виробляються в країнах з більш розвинутою економікою, що призводить до закриття виробництв та втрати робочих місць. По-друге, глобалізація спонукає до переміщення виробництв у країни з нижчими виробничими витратами, що може призвести до деіндустріалізації у деяких регіонах. По-третє, залежність від глобальних ланцюгів поставок може зробити економіки вразливими до зовнішніх шоків, як-от, природні катастрофи або політичні конфлікти, що може призвести до перебоїв у поставках і виробництві.

Незважаючи на виклики, глобалізація також надає можливості для промислового розвитку через доступ до нових ринків, технологій та інвестицій. Тому для ефективного використання переваг глобалізації та мінімізації її ризиків необхідно реалізовувати політики, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності національної економіки, розвиток високотехнологічних галузей, захист інтелектуальної власності та підтримку інновацій.

Технологічні зміни стоять у центрі розвитку промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності, виступаючи одночасно як величезні можливості та серйозні виклики. Швидкий розвиток технологій, таких як штучний інтелект, робототехніка, цифровізація та біотехнології, змінює правила гри в багатьох галузях, пропонуючи новітні способи виробництва, управління ланцюгами поставок та взаємодії з клієнтами. З одного боку,

технологічні інновації надають компаніям можливості для зниження витрат, підвищення продуктивності та ефективності, а також входу в нові ринки з інноваційними продуктами та послугами. Однак, технологічні зміни також створюють значні виклики. Різке інноваційне оновлення може зробити застарілі традиційні галузі та професії, вимагаючи від робітників набуття нових навичок та перекваліфікації. Для країн та регіонів з низьким рівнем технологічного розвитку це може призвести до відставання в економічному розвитку та зростанні безробіття.

Іншою проблемою є швидкість технологічних змін, що може перевищувати здатність суспільства та політичних інститутів адаптуватися до нових умов. Це створює ризики для соціальної стабільності та вимагає від урядів розробки нових політик у сфері освіти, регулювання ринку праці та соціального захисту. Крім того, зростаюча залежність від технологій підвищує вразливість до кібератак, що може мати серйозні наслідки для національної безпеки, економіки та приватності громадян.

У відповідь на ці виклики, країни та компанії повинні інвестувати у розвиток технологічної освіти та навчання, створювати інноваційні екосистеми для підтримки стартапів та нових технологій, а також розробляти політики для захисту працівників, які втрачають роботу через технологічні зміни. Такий комплексний підхід допоможе мінімізувати ризики та максимізувати переваги технологічних інновацій для розвитку промислового потенціалу в глобалізованому світі.

Зміни в міжнародній торгівлі мають глибокий вплив на розвиток промислового потенціалу країн, виступаючи одночасно як джерело можливостей та загроз. Розвиток технологій, глобалізація економік, зміна торговельних політик і угод, а також політична нестабільність у світі приводять до постійних змін у міжнародній торгівлі, які можуть як сприяти, так і гальмувати промисловий розвиток. З одного боку, відкриття ринків і укладення торговельних угод, таких як Угода про вільну торгівлю між Європейським Союзом та Канадою (СЕТА), можуть значно розширити можливості для експорту, стимулюючи виробництво та інновації в промисловості. Такі угоди знижують мита та бар'єри для обміну товарами і послугами, що дозволяє компаніям ефективніше інтегруватися в глобальні ланцюги створення вартості, підвищувати свою конкурентоспроможність та виходити на нові ринки.

З іншого боку, зміни в міжнародній торгівлі можуть представляти собою значні виклики та загрози для промислового розвитку.

В умовах зростаючої невизначеності та змін в міжнародній торгівлі, важливо для країн та компаній залишатися гнучкими, адаптуватися до нових умов, інвестувати в інновації та розвивати внутрішній ринок. Водночас, активна участь у міжнародних торговельних організаціях та переговорах може допомогти формувати більш стабільне та передбачуване міжнародне торговельне середовище, знижуючи ризики та відкриваючи нові можливості для розвитку промислового потенціалу.

Екологічні обмеження становлять важливий виклик для розвитку промислового потенціалу в контексті міжнародної економічної діяльності, оскільки світова спільнота все більше зосереджується на необхідності забезпечення сталого розвитку та зменшення впливу на довкілля. Цей виклик має двоякий характер: з одного боку, він вимагає від компаній та країн адаптації до нових норм і стандартів, а з іншого – відкриває нові можливості для інновацій та розвитку "зеленої" економіки.

Екологічні обмеження також відкривають нові можливості. Зростаючий попит на "зелені" продукти та технології стимулює інновації та розвиток нових галузей, таких як виробництво відновлюваної енергії, електромобілів, енергоефективних будівельних матеріалів. Компанії, які інвестують у сталі технології та розробки, можуть не тільки значно знизити свої експлуатаційні витрати, але й вийти на передові позиції на ринку, завоювавши лояльність екологічно свідомих споживачів.

Таким чином, екологічні обмеження вимагають від промисловості глибоких структурних змін, які можуть бути викликом для традиційних галузей, але водночас пропонують значні можливості для інновацій та розвитку нових "зелених" технологій. Адаптація до цих викликів та активне використання нових можливостей дозволить не тільки зменшити негативний вплив на довкілля, але й сприятиме сталому розвитку промислового потенціалу в умовах глобалізованої економіки.

Політична та економічна нестабільність є важливими факторами, які можуть істотно впливати на розвиток промислового потенціалу країн у контексті міжнародної економічної діяльності. Нестабільні умови, як правило, збільшують ризики для ведення бізнесу, впливаючи на інвестиційні клімати, ланцюги поставок, доступ до ринків та загальну економічну впевненість. Політична нестабільність,

яка може включати політичні конфлікти, урядові кризи, перевороти та міжнародні санкції, створює значну невизначеність для бізнесу. Економічна нестабільність, яка може включати інфляцію, девальвацію валюти, боргові кризи та економічні спади, також є значним викликом. Висока інфляція та девальвація можуть підвищити вартість імпортованих сировин і компонентів, зменшуючи прибутковість виробництва. Економічні спади знижують попит на товари та послуги, що може спричинити скорочення виробництва та інвестицій у промисловий сектор. Нестабільність може мати довготривалий вплив на розвиток промислового потенціалу, оскільки вона відлякує іноземні інвестиції, які є важливим джерелом фінансування для багатьох промислових проектів. Інвестори, зіткнувшись з високим рівнем ризику, можуть вирішити вкласти капітал в більш стабільні ринки, що залишає країни з високим рівнем нестабільності без необхідних інвестицій для розвитку.

У цілому, політична та економічна нестабільність являють собою серйозний виклик для розвитку промислового потенціалу, вимагаючи від компаній та урядів гнучкості, інноваційного підходу та ефективного управління ризиками для мінімізації негативних наслідків та використання потенційних можливостей.

Інтелектуальна власність (ІВ) відіграє ключову роль у розвитку промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності, виступаючи одночасно як каталізатор інновацій та потенційне джерело конфліктів і викликів. Забезпечення прав на інтелектуальну власність сприяє стимулюванню наукових досліджень, розробки нових технологій, товарів і послуг, оскільки дає винахідникам та компаніям можливість отримувати вигоду від своїх інвестицій у розробку інновацій. У контексті глобалізації та зростаючої взаємозалежності світової економіки, питання інтелектуальної власності стає джерелом викликів і загроз для компаній, особливо коли мова йде про захист і комерціалізацію ІВ на міжнародному рівні. Проблеми виникають через різницю в законодавствах про ІВ між країнами, що ускладнює захист прав власності в глобальному масштабі. Крім того, високий рівень піратства та порушення авторських прав в деяких регіонах світу створює серйозні перешкоди для компаній, що прагнуть ввести на ринок інноваційні продукти. Зростання економіки знань також актуалізує питання нечесної конкуренції та промислового шпигунства, коли компанії або держави вдаються до неза-

конного привласнення технологій та ідей без відповідної компенсації їхнім творцям. Це не тільки завдає шкоди оригінальним виробникам, але й підриває основи інноваційної економіки, зменшуючи мотивацію до нових розробок. На міжнародному рівні існують спроби вирішити ці проблеми через угоди, такі як Угода ТРІПС (Торговельні аспекти прав інтелектуальної власності), яка встановлює мінімальні стандарти захисту ІВ для країн-членів СОТ. Однак, ефективність таких міжнародних угод обмежена різницею у національному законодавстві та рівні їх впровадження.

У відповідь на ці виклики, компаніям необхідно розробляти комплексні стратегії управління інтелектуальною власністю, що включають юридичний захист, активну роботу з партнерами та регуляторами в різних країнах, а також використання технологічних засобів для моніторингу та запобігання порушенням прав. Такий підхід дозволить не тільки захистити існуючі інновації, але й створити умови для подальшого розвитку промислового потенціалу в умовах глобалізованої економіки.

Робоча сила відіграє фундаментальну роль у розвитку промислового потенціалу кожної країни, водночас виступаючи як важливий ресурс і потенційний виклик в контексті міжнародної економічної діяльності. Зміни в структурі та доступності робочої сили, її кваліфікації та вартості мають прямий вплив на конкурентоспроможність промисловості, її здатність до інновацій та ефективності виробництва. Сучасний економічний контекст характеризується рядом викликів, пов'язаних з робочою силою. По-перше, глобалізація та відкритість міжнародних ринків праці сприяли зростанню міграції кваліфікованих працівників, що може призводити до "відтоку мізків" з країн з нижчим рівнем доходу в більш розвинуті економіки. По-друге, швидкий технологічний розвиток та автоматизація змінюють вимоги до навичок робочої сили, підвищуючи попит на висококваліфікованих спеціалістів у сфері ІТ, робототехніки, інженерії та інших високотехнологічних галузей. Водночас робочі місця, що вимагають меншої кваліфікації, особливо в традиційному виробництві, зменшуються, що може призводити до зростання безробіття серед низькокваліфікованих працівників. Третім важливим аспектом є демографічні зміни, такі як старіння населення в багатьох розвинутих країнах, що призводить до зменшення працездатного населення та збільшення навантаження на системи соціального забезпечення. Це ставить під загрозу здатність

цих країн підтримувати стабільне економічне зростання та розвиток промисловості без залучення робочої сили з-за кордону або значного підвищення продуктивності праці.

Відповідно до цих викликів, компаніям та урядам необхідно розробляти стратегії, спрямовані на підвищення кваліфікації та навичок робочої сили, стимулювання інновацій у сфері освіти та професійної підготовки. Важливим є також створення умов для залучення та утримання висококваліфікованих працівників, включаючи іноземних спеціалістів, а також розробка соціальних програм для підтримки працівників, чиї робочі місця зникли через автоматизацію або перехід на нові технології. Такий підхід дозволить максимально використати потенціал робочої сили для підтримки сталого розвитку промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності.

У сучасному світі, де технології глибоко інтегровані у всі аспекти економічної діяльності, кібербезпека виринає як критичний виклик для розвитку промислового потенціалу. Цифровізація промисловості, відома як Індустрія 4.0, обіцяє значні переваги у формі підвищеної ефективності, зниження витрат та нових можливостей для інновацій. Проте, зростаюча залежність від інтернету речей, хмарних обчислень та інших цифрових технологій також збільшує вразливість промислових систем перед обличчям кібератак. Атаки на промислові контрольні системи можуть призвести не лише до фінансових втрат, але й до зупинки виробництва, пошкодження обладнання та, у найгіршому випадку, до екологічних катастроф та загроз для людського життя.

Проблема кібербезпеки ускладнюється постійною еволюцією кіберзагроз, що вимагає від компаній та урядів неперервних інвестицій у захист своїх інформаційних систем. Це включає розробку і впровадження передових технологій захисту, навчання персоналу основам кібергігієни та створення реагування на інциденти та планів відновлення після кібератак. В умовах глобалізації, коли ланцюги поставок та виробничі процеси розподілені по всьому світу, забезпечення кібербезпеки вимагає міжнародної координації та співпраці. Це означає, що країни та міжнародні організації повинні працювати разом, щоб розробляти та впроваджувати стандарти кібербезпеки, а також спільно реагувати на міжнародні кіберзагрози. Отже, кібербезпека становить одночасно виклик і загрозу для розвитку промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності, вимагаючи від усіх зацікавлених сторін бути на крок попереду кіберзлочинців та розвивати комплексні стратегії захисту для забезпечення стійкості промисловості до кіберзагроз.

Висновки. Розвиток промислового потенціалу в умовах міжнародної економічної діяльності зіштовхується з різноманітними викликами та загрозами, що вимагають глобальної кооперації, інновацій та адаптації. Важливість кібербезпеки, захисту інтелектуальної власності, сталого розвитку та кваліфікації робочої сили підкреслює необхідність постійного вдосконалення політик і стратегій. Ефективне управління цими аспектами є ключем до забезпечення стійкого зростання та конкурентоспроможності промислового сектора на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Булатова О. В., Федоров Е. В. Виклики, загрози та ризики формування національної економічної безпеки: глобальний та національний рівень. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка*. 2022. Вип. 23. С. 52–65. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2022-12-23-52-65>
2. Ibeh K., Davies S. Perspectives on Contemporary Challenges to International Business. *Contemporary Challenges to International Business*. The Academy of International Business. Palgrave Macmillan, London. 2009. DOI: https://doi.org/10.1057/9780230237322_1
3. Чепеленко А. М. Економічна безпека в контексті глобалізаційних викликів та загроз. *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2020. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/5.pdf
4. Haney A. B. Threat Interpretation and Innovation in the Context of Climate Change: An Ethical Perspective. *Journal of Business Ethics*. 2015. Volume 143. P. 261–276. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2591-7>
5. Anthony S. F Chiu, Geng Yong, On the industrial ecology potential in Asian Developing Countries. *Journal of Cleaner Production*. 2004. Volume 12. Issues 8–10. P. 1037–1045, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2004.02.013>

REFERENCES:

1. Bulatova O. V., Fedorov E.V. (2022) Vyklyky, zahrozy ta ryzyky formuvannia natsionalnoi ekonomichnoi bezpeky: hlobalnyi ta natsionalnyi riven [Challenges, threats and risks of formation of national economic security: global and national level] *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomika*, vol. 23, pp. 52–65. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2022-12-23-52-65>
2. Ibeh K., Davies S. Perspectives on Contemporary Challenges to International Business. *Contemporary Challenges to International Business*. The Academy of International Business. Palgrave Macmillan, London. 2009. DOI: https://doi.org/10.1057/9780230237322_1
3. Chepelenko A. M. (2020) Ekonomichna bezpeka v konteksti hlobalizatsiinykh vyklykiv ta zahroz [Economic security in the context of globalization challenges and threats]. *Elektronnyi naukovo-praktychnyi zhurnal «Infrastruktura rynku»*. PU «Prychornomorskyi naukovo-doslidnyi instytut ekonomiky ta innovatsii». Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/40_2020_ukr/5.pdf
4. Haney A. B. (2015) Threat Interpretation and Innovation in the Context of Climate Change: An Ethical Perspective. *Journal of Business Ethics*, vol. 143, pp. 261–276. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2591-7>
5. Anthony S. F Chiu, Geng Yong (2004) On the industrial ecology potential in Asian Developing Countries. *Journal of Cleaner Production*. Volume 12. Issues 8–10. P. 1037–1045, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2004.02.013>